

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

- Pouřk, J. 1948-1950: Jižní Morava, země dávných Slovanů. Brno
Pouřk, J. 1957: Výsledky výzkumu na velkomoravském hradišti "Valy" u Mikulčic. Památky archeologické 48/2, str. 241 - 388,
Pouřk, J. 1967: Pevnost v lužním lese. Praha.
Pouřk, J. 1975: Mikulčice. Sídlo a pevnost knížat velkomoravských. Praha.

BŘECLAV - POHANSKO 1983 /okr. Břeclav/

Bořivoj Dostál-Jana Vignatiová, UJEP Brno

V roce 1983 pokračovali pracovníci katedry archeologie a muzologie FF UJEP v Brně ve výzkumu velkomoravského hradiška Pohanska u Břelavi v prostoru východní brány.

Na severním okraji výkopu, jímž byla v roce 1982 odhalena podstatná část půdorysu brány, byl uskutečněn další řez valem /č. XVII/1983/ dlouhý 15 m a široký 5 m, zaujímající tři čtverce zaměřovací sítě hradiška /D 60-22, D 61-22, D 62-22/. V řezu byla provedena skrývka destruktivních vrstev i původního násypu opevnění v pěti fázích. Byla v něm objevena VIII. kulová jáma bránové konstrukce obložená kameny a dvě obdélníkovité kulové jámy po opěrném systému vnitřní stěny hrady, které umožnily přesně určit průběh vnitřní strany opevnění. Bylo z ní zachyceno též několik zlomků zuhelnatělých dřev in situ nemluvě o četných fragmentech dubových kuláčů a fošen v destrukci. Líc přední kamenné plenty fortifikace se nezachovala, její poloha se však dala přibližně určit podle vnějšího okraje čtyř vrstev kamenů v čele hrady. Přední část hrady měla u brány zřejmě roštovou konstrukci, neboť hlína mezi kamennými vrstvami v čele hrady i v destrukci před ní byla silně propálená a byly v ní objeveny zuhelnatělé pozůstatky podélně i příčně kladených dřev. V násypu byl zjištěn též propálený pruh hlíny po trámu, spojujícím čelní stěnu s vnitřní stěnou. Šířka hrady v blízkosti brány obnášela 5,3 - 5,5 m; byla tedy stejná jako např. v severní části hradiška. Berma před frontou hrady byla vydlážděna plochými kameny v šíři asi 60 cm. V pohřbeném humusu pod valem se nacházely zvířecí kosti a střepy středohradištního rázu.

Po začistění plochy obou řezů valem /č. XVI/1982 a XVII/1983/ v prostoru brány v závěrečné fázi výzkumu se ukázalo, že obrysy všech kulových jam bránové konstrukce mají v průměru 80-90 cm. Tato velikost svědčí o značné hloubce jam, kterou nebylo možné v dosaženém stadiu výzkumu přesně ověřit. Kůly byly do jam dodatečně vsazovány a utěsňovány kameny a hlínou.

Proti ústí brány, nacházejícímu se zhruba v rovině 153 m nadmořské výšky, byla vyhloubena sonda o rozměrech 4 x 5,5 m až na úroveň hladiny spodní vody, která se v roce 1983 ustálila v nadmořské výšce 151,25 m. Účelem sondy bylo ověřit, zda brána ústila na most. Dřevěné pozůstatky mostní konstrukce se sice nepodařilo odhalit, avšak náplavami překryté žlaby vyplněné propálenou hlínou a čtyři skupiny kamenů objevené v sondě nasvědčují, že tam most mohl být. Profily sondy ukázaly dva vegetační horizonty, klešající východním směrem k šterkovité vrstvě, představující zřejmě výplň říčního koryta.

V prostoru u východní brány, na vnitřní ploše hradiška, byla v návaznosti na plochy zkoumané v letech 1981 a 1982 provedena skrývka na 210 m². Při tom bylo objeveno 6 kostrových hrobů /č. 12-17/ a 4 sídlištní objekty /č. 3-6/. Hroby byly většinou bez inventáře, pouze v jednom byl nůž. Vytvářely zřejmě jen menší pohřebiště, jakých bylo zjištěno na Pohansku několik. Objekty byly většinou reprezentovány mělkými obdélníkovitými až protáhle oválnými jamami. Vzácnější případy představovaly objekty č. 3 a 5. Objekt 3 byl otopným zařízením obdélníkovitého tvaru /100 x 120 cm/, vybudovaným na původní úrovni; šlo nejspíše o ohniště vyložené valounky a vymazané do červena propálenou hlínou. Poblíž bylo větší nakupení střepe, mezi nimi i kusy z větší nádoby, takže nelze vyloučit, že se původně nacházelo v obydlí. Objekt 5, jevící se v úrovni podloží jako obdélníkovitá skvrna /d. 200 cm, š. 80 - 100 cm/, přecházel v hloubce 10 cm v téměř kruhovou jámu /p 100 cm/ hlubokou 155 cm; šlo zřejmě o studnu, která v jílovité hlíně nevyžadovala dřevěnou nebo jinou konstrukci. Při vybírání šachty se v různých hloubkách nacházely střepe, zvířecí kosti a těsně nad dnem několik drobnějších kamenů.

V prostoru východní brány bylo v letech 1981 - 1983 prozkoumáno celkem 840 m². Pro těžkou jílovitou půdu a pro vzrostlé stromy stojící na směrech, jimiž by měl být výkop rozšiřován, nebude se zatím na tomto místě v dalším výzkumu pokračovat. Též slibný výzkum říčního koryta před branou by si vyžádal značné investice, jejichž získání je v současné době nereálné.

Břeclav - Pohansko 1983 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1983 setzte man auf Pohansko mit der Grabung des Tores im östlichen Burgwallteil fort. Durch einen Wallschnitt, der auf den Nordrand der bisherigen Grabung anknüpft, wurden die restlichen Teile seiner Konstruktion und seine Verbindung mit der Befestigung entblößt. Überreste einer Brücke, auf die das Tor vermutlich mündete, gelang es verlässlich nicht zu erfassen. Auf der Innenfläche des Burgwalles kamen im Raume des Tores weitere 6 Körpergräber und 4 Siedlungsobjekte zum Vorschein, davon 1 Beheizungseinrichtung und 1 Brunnen.

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Řihovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně